

ชีวะ

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์พระ วันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๓

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

อ้าว! ฟังธรรมนะ ธรรม! บอกว่าธรรมะเป็นธรรมชาติ ธรรมะมีอยู่ในทุกกาลทุกสถานที่ ทุกกาลทุกสถานที่ต่อเมื่อใจเป็นธรรม แต่ใจเรายังไม่เป็นธรรม ใจเรามันมีกิเลสครอบคลุมอยู่ ใจเรามีวิชาปกคลุมอยู่ ฉะนั้นว่าเป็นธรรม! เป็นธรรม! ทำไมมันอึดอัดขัดข้องไปหมดล่ะ

เวลาเราเข้ามาบวช เรามีศรัทธา มีความเชื่อ อิมฺบุญฺนะ บวช ๗-๘ วันแรก แหม! มีความสุข มันชีวิตใหม่ ปลาได้น้ำใหม่ อย่างสนุก ปลามันพยายามว่ายทวนไปหาน้ำใหม่ นี่มันได้น้ำใหม่มา มันก็คึกคักมีชีวิตชีวา แต่พอมันจำเจขึ้นไปนี่ ชีวิตทำไมมันอับเฉาละ

เราจะบอกว่า ในเมื่อเราบวชเป็นพระนะ ผู้บวชมาเพื่อศึกษาในชีวิต กับผู้ที่บวชมาเพื่อมีเป้าหมายเพื่อเราจะหลุดพ้นจากทุกข์ เรามีเป้าหมายเดียวกัน เราเป็นภิกษุด้วยกัน เรามีศีลเสมอกัน ๒๒๗ ข้อ ในเมื่ออุปัชฌาย์ยกฆราวาสเข้ามาเป็นสามเณร ยกเข้าหมู่แล้วเป็นพระด้วยกัน เป็นพระด้วยกันเสมอกันด้วยศีลนะ

เราเสมอกันเห็นไหม มีทิวเสมอกัน มีความเห็นเสมอกัน ในวัดในวาเราจะมีความร่วมมือเป็นสุขนะ มีเป้าหมายเหมือนกัน พอมีเป้าหมายเหมือนกัน เห็นไหม ระยะทางที่จะเดินไปแตกต่างกัน ระยะทางคนจะสะดวก คนจะมีทางคับแคบ

อย่างเช่น เวลาเดินไป คนเราเดินไปไม่มีขวากมีหนาม จะเดินได้สะดวกสบายมาก คนมีขวากมีหนาม เราต้องหลบหลีกไป เพื่อจะเอาชีวิตเราไปสู่เป้าหมายนั้น ฉะนั้นขณะที่เดินไปนี่ ความเห็น การกระทำมันแตกต่าง มันหลากหลายกัน เราจะไปมองตรงนั้น เรามองที่เป้าหมาย ถ้าเรามองเป้าหมายว่าเราจะไปถึงที่สุดแห่งทุกข์ด้วยกัน เราจะประพฤติปฏิบัติด้วยกัน

นี่ชีวิตเรามีคุณค่ามาก เราบวชมาแล้ว ตอนนี่เรามีโอกาสมากนะ ทุกคนเวลาที่เขาทุกข์กันในสังคมนี้ เขาอยากพ้นทุกข์ เวลาทุกข์นี่มันอึดอัดขัดข้องจนไม่มีทางออกนะ มันบีบคั้นมาก ฉะนั้นพอบีบคั้นมากนี่ เราเป็นผู้ที่มีโอกาส เราได้มาบวชเป็นพระเป็นสงฆ์ เป็นพระเป็นสงฆ์ เรามีโอกาสแล้วนี่ เราอย่าให้กิเลสมันครอบงำเรา เราจะต้องตื่นตัวตลอดเวลา ต้องทำให้สดชื่น ต้องทำให้จิตใจมันรื่นเริงอาจหาญ เพื่อจะเผชิญกับสัจจะความจริง

ชีวะ ! ชีวะ คือ ชีวิต...

คูสิ ชีวิตที่มันมีเกิด คูสิ สิ่งที่มีชีวิตแต่ไม่มีวิญญาณครอง มันเป็นชีวะนะ คุณกลางทะเลทรายนะ เวลาฝนตกชุ่มน้ำนะ เมล็ดพันธุ์พืชที่มันอยู่ในทะเลทราย มันจะเจริญงอกงามทันทีเลย ชีวะ เห็นไหม ชีวะที่ควบคุมไม่ได้ ชีวะที่เป็นไปตามวิญญูะ ชีวะที่เป็นไปตามอำนาจของเวรของกรรม คูสิ ดูเวลาแผ่นดินถล่มทลาย แผ่นดินไหวนี้ นี่ไง มันไม่มีชีวิต ไม่มีโอกาสเลือกใจ แล้วแต่อุบัติภัยมันจะเป็นไป นี่ชีวะที่เลือกไม่ได้

นี่เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เราเป็นสิ่งที่มีชีวิต คูสิ ดูเวลาเกิดในวิญญูะเห็นไหม นี่ก็ชีวะชีวิตเหมือนกัน เลือกไม่ได้ เลือกไม่ได้คือมันเป็นผลของวิญญูะ มันเป็นไปตามเวรตามกรรม นี่เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เรามีสติ มีปัญญา

ชีวิต! เลือกได้... แยกแยะได้... มีความตั้งใจ...ความตั้งใจ... ความปรารถนาที่จะกระทำได้...

ถ้ากระทำได้ แล้วเรามีศรัทธา มีความเชื่อ พอมีศรัทธา มีความเชื่อ เรามาบวชในพุทธศาสนา ปัจจุบันนี่เราเป็นสงฆ์ ตั้งแต่อุปชฌาย์บวชมา จริงตามสมมุติ สมมุติว่าเป็นสงฆ์ สมมุติว่าเป็นสากยบุตรพุทธชินโรส แต่ถ้าเราตั้งใจของเรา มีสติปัญญาของเรา นี่ เราจะเป็นความจริงขึ้นมา ถ้าจิตเป็นธรรม สมาธิธรรม “ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต”

ถ้ามีความร่มเย็นเป็นสุขในหัวใจนะ นี่เห็นเงาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลามันประพฤติปฏิบัติไป เห็นไหม จากพระโศดาบัน พระสภิกาคามี พระอนาคามี ถึงที่สุดแห่งทุกข์ เห็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าละเอียดลึกซึ้ง แนบแน่นเข้าไป เป็นชั้นเป็นตอนเข้าไป นี่! มันเลือกได้

ถ้ามันเลือกได้ขึ้นมาเนี่ย เรามีสติปัญญาของเราเห็นไหม มรรณานุสสติ สิ่งที่เราทำกันอยู่นี้ ถ้าเราตายเนี่ย ตอนนี้อย่างไรเลย สิ่งที่ทำอยู่นี้เห็นไหม วัตร่างนะ นี่เราตายเดี๋ยวนี้ตายหมดเลย สิ่งที่ถูกสร้างมันก็คงที่อยู่อย่างนี้ แล้วพอไม่มีใครดูแลรักษาไป มันจะเสื่อมสภาพของมันไป

นี่เหมือนกัน วัควาอารามที่เราทำกันอยู่นี้ มันเป็นสาธารณะบุคคล สาธารณะวัตถุ มันเป็นวัตถุในพุทธศาสนา มันเป็นวัตถุสาธารณะไง มันเป็นวัตถุนะ วัด ทำไมมันเป็นวัตถุ เราพยายามทำขึ้นมาเห็นไหม เวลาเราสร้างวัดสร้างวาขึ้นมา ขอให้ภิกษุทั้งจตุรทิศที่ยังไม่ได้มา ขอให้มาเถอะ ที่มาแล้วขอยุ่สุขสบาย อยู่ด้วยความร่มเย็นเห็นไหม มันเป็นที่อยู่อาศัยนะ

ถ้ามันทำได้ เราทำขึ้นมาเป็นประโยชน์กับสงฆ์ คฤสิ เวลาผู้มีอำนาจวาสนาบารมีเป็นที่พึ่งของหมู่คณะนะ หมู่คณะมาพึ่งพาอาศัยได้ คนมีบารมีนี่ คอยดูแล คอยเงี่ยจวนกัน บารมีทางโลกเราอาจจะไม่ทัดเทียมเสมอกัน แต่หัวใจเรามีคุณค่าเหมือนกัน เราเป็นศากยบุตรพุทธชินโรส เราเป็นหมู่สงฆ์ เราเสมอกันด้วยศีล ต่างๆ นี่เราพึ่งพาอาศัยกัน ฉะนั้นคนที่จะทำขึ้นมา ทำเพื่อสังคม เพื่อหมู่คณะ เพื่อพึ่งพาอาศัยเห็นไหม นี่ศาสนวัตถุ

ศาสนวัตถุ... ถ้าทำได้ พวกผู้มีบารมีทำได้ มันก็เป็นประโยชน์ เป็นบุญกุศล เป็นบารมี คำว่าสร้างบารมี บารมีคืออะไร บารมีคือสิ่งที่เราเห็นบุญคุณของเขาใน คนๆ นี้มีบุญมีคุณกับเรา เราซึ่งถึงบุญคุณของเขา บารมีเขาปกคลุมเราอยู่ นี่สิ่งนี้สร้างอำนาจวาสนา สร้างบารมี นี่การสร้างบารมี สร้างศาสนวัตถุนี้ เราสร้างบารมีขึ้นมาเพื่อสังคม เพื่อหมู่คณะของเรา ถ้าทำได้ก็ทำ ถ้าทำไม่ได้แล้วมันก็สุดวิสัย

คฤสิ ธรรมชาติของผู้บริหารเห็นไหม อุเบกขาเราทำถึงที่สุดแล้ว ไม่ได้ก็คือไม่ได้ มันมีเวรมีกรรมต่อกัน ลึนสุดแล้วมันไม่ใช่ของเรามันก็ไม่ใช่ แต่ถ้ามันเป็นของสงฆ์นะ แล้วหมู่คณะเรามาพึ่งพาอาศัยกัน ฉะนั้น สิ่งที่เราทำขึ้นมาเนี่ย ศาสนวัตถุ ศาสนบุคคล นี่ศาสนบุคคลคือตัวเรา แล้วศาสนธรรมละ ธรรมในหัวใจของเราละ ถ้าเรามีธรรมของเรา มรรณานุสสตินะ ระลึกถึงความตาย ถ้าระลึกถึงความตายนะ ตายเลย ตายเดี๋ยวนี้ แล้วมันเหลืออะไรละ

สิ่งที่เป็นวัตถุนี้ ถ้าเป็บบริหาร ๘ มันก็เป็บบองสงฆ์นะ ถ้าไม่มีพระอุปัฏฐากอยู่ตามวินัยเลย ภิกษุตายลง บริหาร ๘ นั้นเป็บบองสงฆ์ แล้วแต่หมู่คณะจะแจกกัน แม้แต่ของที่เราใช้กันอยู่ที่นี่ ของที่ถืออยู่ทุกวันนี้ ตายเดี๋ยวนี้นี้เป็บบองสงฆ์นะ เป็บบองใคร? เป็บบองสงฆ์ สงฆ์เอามาแจก เอามาแยกกัน แล้วเรามีอะไร เราไม่มีสิ่งใดเห็นใหม่ นี่! มรณานุสสติ ถ้ามรณานุสสติ เราไม่ยึดใจ พอเราไม่ยึด เราไม่มีประเด็นในหัวใจนะ ความอยู่ของเราเนี่ย มันจะไม่กระทบกระทั่งกันเลย นี่บารมีธรรม

สิ่งที่สร้างขึ้นมาเป็บบองสาธาณะ ศาสนวัตถุเป็บบองสาธาณะ ของๆ สงฆ์ ทุกคนก็มีสิทธิ์ ทุกคนก็อาศัยร่วมกัน เราก็เจอจกัน เราก็แบ่งปันกัน พอแบ่งปันกันเห็นใหม่ เราเสียสละต่อกัน นี่จิตใจมันเปิดโล่ง นี่ชีวะนะ ชีวิตเราเลือกแล้วนะ เพราะอะไร เพราะทางโลกทุกข์มาก ความทุกข์มาก ทุกข์อย่างนั้นทุกข์ไม่มีที่สิ้นสุด

ทุกข์เห็นใหม่ คุณติ ในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาเราเดินอยู่ในทะเลทราย แล้วอดน้ำ อดทุกอย่าง แล้วล้มลง แล้วหงนหน้ามองขึ้นไป.. ทางยังไปอีก .. นี่ผลของวิญญูะ นี่ใจมันจะขาดนะ แต่ไม่สิ้นสุด มันต้องเป็บบไป

นี่ก็เหมือนกัน ชีวิตทางโลกมันทุกข์ขนาดไหนก็แล้วแต่ แต่มันก็เวียนตายเวียนเกิดอยู่อย่างนั้น มันไม่มีวันจบหรอก จะทำคุณงามความดีขนาดไหน มันก็จะเวียนตายเวียนเกิด แต่เพราะเราเกิดมาพบพระพุทธศาสนา พุทธศาสนาถือว่ามันสิ้นสุดได้ มันจบได้ มันจบได้ด้วยใคร จบได้ด้วยตัวมันเอง ไม่ได้จบได้จากข้างนอก จบได้ด้วยตัวมันเอง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็บบผู้ชี้แนะนั่น

ถ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็บบผู้ชี้แนะ มันจะจบในตัวของมันเอง ตัวมันเองมันจะทำอย่างไรกับตัวของมันเอง ถ้าตัวของมันเอง เวลาเราเข้ามาอยู่ในหมู่คณะ เราบวชเป็บบพระขึ้นมา เราอยู่ในหมู่สงฆ์ แล้วหมู่สงฆ์นี้เป็นสังฆะ เป็บบสังคัม สิ่งนี้เป็นสังคัม

แล้วเราละ เราจะทำไม ถ้ามาทำไมนี่ สิ่งทีการกระทำของคน นี่ทุกคนมันก็มีจุดติและจุดด้อย มันเป็บบธรรมดา เราก็มีจุดติและจุดด้อยเป็บบธรรมดา แล้วจุดติของเราละ จุดติของเรา เรามีความขั่นหมั้นเพียรแค่ไหน ถ้าจุดด้อยของเราละ จุดด้อยของเราๆ ก็เก็บของเราไว้ นี่ถ้ามันแก้ไขได้ มันดัดแปลงได้ นี่สมณสาธูป

ถ้าเราดัดแปลงได้ นี่นิสัย ถ้ามันนิสัยมา มันรู้ถูกรู้ผิดใช่ไหม ถ้ามันรู้ถูกรู้ผิด อะไร ถูก อะไรผิดละ สิ่งใดที่กระทบกระเทือนหัวใจเรา ที่เราไม่ชอบใจ คนอื่นก็ไม่ชอบ เหมือนกัน ถ้าเราไม่ชอบเหมือนกัน แล้วสิ่งที่มันได้มานี้ มันจะมีมากมีน้อยขึ้นมานี้ เราก็คือ มาเจอจางกัน เราแบ่งปันกัน

เวลาพูดถึงนะ พระที่ปฏิบัติมาหลายองค์พูดเลย บอกว่า “เราเป็นลูกกำพร้า พ่อเราตายแล้ว องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว เราไม่มีพ่อ ไม่มีแม่” นี่ด้วยความน้อยเนื้อต่ำใจในชีวิตไง ทำไมภิกษุที่นั่น ทำไมที่นั่นเขาอุดมสมบูรณ์ ทำไมเรา อัดคัดขาดแคลน ทำไมเราเป็นลูกกำพร้า นี่ก็เลสมันเหยียบหัวใจแล้วเห็นใหม่ ทำไมเราเป็นลูกกำพร้า ไม่มีใครดูแลเราเลย

แต่ถ้าเรามีความคิด ทิฐิเสมอกัน เราเจอจางกัน เราไม่ใช่ลูกกำพร้า เรามีพี่มีน้อง เรามีหมู่คณะ เราเจอจางกัน เราดูแลกัน มันอบอุ่น ความอบอุ่นในชีวิตเราไม่สิ้น ไร้ไม้ ตรอกหรืออก มันดูแลกันได้ ถ้ามันดูแลกันได้เห็นใหม่ ถ้าจิตใจมันมีหลักมีเกณฑ์ขึ้นมา อย่างนี้ ในการกระทำมันก็สบายใจใช่ไหม ถ้าหัวใจนิเวศธรรม ปิดกั้นมรรคผล ปิดกั้น ตั้งแต่สัมมาสมาธิเลย ถ้านิเวศธรรม ความวิตกกังวล เดี่ยวทุกข์ขึ้นมา เจ็บไข้ได้ป่วยใคร จะดูแล ป่วยมาเอะน่า...ป่วยมา...

คำว่าป่วยมาเห็นใหม่ คุณสิ หลวงตาท่านมาเล่าให้ฟังเอง เวลาอยู่กับหลวงปู่มันเห็นใหม่ เวลาไข้ป่ามันขึ้นนะ ในวัดทั้งวัดมียาอยู่เม็ดเดียว หลวงปู่มันเอามาให้กินเองเลย “นี่ ยาเทวดา กินเถอะ กินแล้วมันหาย” แล้วมันหายไหมละ แต่ด้วยความเข้มแข็ง ด้วยหัวใจนะ เวลาเจ็บไข้ได้ป่วยขึ้นมา มันเจ็บไข้ได้ป่วยมันก็เจ็บไข้ได้ป่วย ที่ไหนมันก็มีโรคภัย ไข้เจ็บอะ แต่ถ้าโรคภัยไข้เจ็บ เรามีวิธีการรักษา เรารักษาด้วยหัวใจกันทั้งหมดนะ เราดูแลกัน มีเท่าไรเท่ากัน มีเท่าไรก็หมดเท่านั้นนะ แล้วรักษาแล้วมันเป็นอย่างไร ก็เป็น อย่างนั้นนะ เราดูแลกันแล้ว เราช่วยเหลือกันแล้ว เรามีเมตตาต่อกันอยู่แล้ว นี่ ถ้ามันถึงที่สุดแล้ว ไม่ใช่ว่าไม่มีใครดูแล เราก็จะน้อยเนื้อต่ำใจใช่ไหม แต่ถ้ามันไม่น้อยเนื้อต่ำใจ เพราะมีคนดูแล แต่ดูแลแล้ว โรคภัยไข้เจ็บ ถ้าเราเข้มแข็ง เห็นใหม่

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกเลย ความเจ็บไข้ได้ป่วยมันมีได้ ๓ ทาง ๓ กรณี

กรณีที่ ๑ เจ็บไข้ได้ป่วยเพราะมันเสื่อมสภาพ พอเสื่อมสภาพเราก็ต้องบริหารจัดการมัน

เจ็บไข้ได้ป่วยเพราะมันเป็น โรคเรื้อรังของอุปาทาน เห็นเขาเป็น รู้มาก รู้ทางวิชาการมาก เป็นโรคอย่างนั้นๆ กลัวจะเป็น กลัวจนเครียด กลัวจนมันเป็นจริงๆ นี่! อุปาทาน

โรคกรรม ถ้าโรคกรรมแก้ไขอย่างไร กรรมมันก็เป็นอย่างนั้นนะ โรคของกรรมนะ

ถ้าโรคมันเกิดขึ้นมาอย่างนี้ ถ้าเราไม่วิตกกังวล เราไม่เครียด เราไม่วิตกกังวลจนมันเป็นโรคนั้น เราก็ดูแลรักษาไปตามหน้าที่ ตามเหตุผล ตามปัจจัยที่มันจะเกิดขึ้น แล้วเราดูแลมันไป หัวใจเราเข้มแข็งขึ้นมา โรคนั้นจะหายไป

แต่โรคเสื่อมสภาพ เราก็บริหารมัน มันก็จะหายไป

โรคกรรมหรือ... โรคกรรมเราก็ภาวนาสู้มันอยู่นี่ไง

ถ้าเราภาวนาสู้กับมันเพราะอะไร นี่เราเข้าใจได้ไง ที่สิ้นสุดแห่งทุกข์ เรามีเป้าหมายที่สิ้นสุดแห่งทุกข์ มันจะแก้ไขด้วยตัวของมันเอง ถ้ามันมีโรคกรรมโรคเวรของมัน มันมีกรรมของมัน มันต้องกระเสือกกระสนไป เพื่อจะรักษาตัวมัน เพื่อจะแก้ไขตัวมันเอง มันก็ต้องสู้! แล้วถ้ามันจะสู้ขึ้นมา มันจะไปอ่อนแอได้อย่างไร นี่ถ้าไม่อ่อนแอ มันท้อถอยนะ

ชีวิตนี้...ชีวะ! ชีวะในพราหมณ์ ในฮินดูเห็นไหม ชีวะมันคงที่ แต่ชีวะของเราไม่เป็นอย่างนั้น ชีวิตที่มันยังควบคุมไม่ได้ คือชีวิตสัตว์เซลล์เดียว ชีวิตที่มันยังเลือกไม่ได้ แต่เมื่อเป็นมนุษย์ มีปัญญา มีสมอง คุณศัพท์เจรัจจานลิ มันก็เลือกของมัน ชีวิตมันรู้ถูกรู้ผิด อยู่แล้ว แต่มันถึงที่สุดแห่งทุกข์ไม่ได้ แต่สัตว์เจรัจจานมันทำดีทำชั่วได้ แต่มันสิ้นสุดแห่งทุกข์ไม่ได้

เราเป็นมนุษย์ เราเป็นชีวิต ชีวะที่เป็นชีวิต ชีวิตที่มันเลือกไม่ได้ แต่ชีวิตของเราชีวิตมนุษย์ มนุษย์สมบัตินี้ อริยทรัพย์นี้มันเลือกได้ สิ่งที่มันเลือกได้ พอเราเลือกขึ้นมา

เราเลือกมันจนสละทิ้งชีวิตสาธารณะ ชีวิตที่ทางมนุษยสมบัติ ที่โลกเขารับรองกัน เราเสียสละ สิ่งที่เป็นสาธารณะ ชีวิตคู่นี้เป็นสาธารณะ สิทธิตามหน้าที่

เราทำหน้าที่การงานของเรา สมบัติของเราเป็นสิทธิของเรา นี่สิทธิเรามี เรายังเสียสละเลย เสียสละเข้าเป็นสมณะ สมณะไม่สะสม ไม่มีสมบัติส่วนตัวของคน สมบัติที่โลกเขาต้องการกัน เขาปรารถนา กัน เราเสียสละมาเพื่อเป็นสมณะ สมณะเพื่อความสงบระงับ เพื่อความรื้อค้นของตัวเอง

ถ้าเราเสียสละชีวิตมาเพื่อความระงับแล้วนี้ เราจะมีสติปัญญาเข้ามาใหม่ ถ้ามีสติปัญญาเข้ามาเห็นใหม่ นี่ตัวมันจะแก้ตัวมัน ถ้าตัวมันจะแก้ตัวมัน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมและวินัยไว้ นี่ชีวิตของเรา ชีวิตที่เป็นมนุษยขึ้นมา ที่เลือกได้แล้วเราได้เลือกแล้ว เลือกว่าเราจะมาเป็นภิกษุ เป็นสมณะ เป็นผู้ที่รื้อค้น เป็นผู้ที่จะพ้นจากทุกข์ เราเลือกแล้ว เรามีเป้าหมาย แล้ว ทำไมเราไม่สู้กับมัน

ถ้าเราสู้กับมันเห็นใหม่ ให้ชีวิตมันรื่นเริง มันอาจหาญ มันสู้กับจิตจากตัวมันเองที่จะแก้ไขตัวมันเอง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้แก้ไขมาแล้วนะ แล้ววางธรรมและวินัยไว้ ครูบาอาจารย์เราได้แก้ไขมาแล้ว

แล้วในปัจจุบันเห็นใหม่ เริ่มต้นเข้าพรรษามานี้ ปีกษ์แรกที่เราลงอุโบสถ สังฆกรรมกัน ถ้าอุโบสถสังฆกรรม เรามาด้วยความรื่นเริงอาจหาญ ด้วยความสดชื่นแจ่มใส สิ่งที่เคยชินกับมัน ครูบาอาจารย์ที่ท่านเป็นธรรม ท่านไม่เคยชินกับสิ่งใดเลย จะให้เป็นเขยใหม่ตลอดเวลา สิ่งที่เคยชิน ถ้าใจมันเคยชินแล้วนี้ มันจะรากงอก มันจะจมอยู่อย่างนั้นล่ะ มันไปเอาชีวิต เอาความรู้สึกไปแช่ไว้ไง เราต้องสลัดมันทิ้ง สลัดความคุ้นชิน ความคุ้นชินกับอารมณ์ ความคุ้นชินกับความคิด ความคุ้นชินกับสิ่งที่มันทำให้เราเสียใจ

สิ่งนี้มันเป็นอารมณ์เกิดขึ้นมาจากใจ แต่มันไม่ใช่อาการอย่างนี้เปลี่ยนแปลงไป คูสติ มรณานุสสติ ถ้าเราตายเดี๋ยวนี้ สิ่งที่เป็นสมบัติของเรา เป็นญาติพี่น้องต่างๆ ของเรานี้ขาดหมด เป็นอะไรกัน เราเหลือแต่ซากศพ แล้วเขาเอาไปเผา ถ้าเขารักเราจริงนะ เขาต้องเก็บเราไว้ในบ้าน เขาต้องนอนกอดไว้สิ น้ำเหลืองเยิ้ม ไม่มีใครเอา เขาทิ้งหมดเลย ฉะนั้นสิ่งที่ว่าเราคิดกังวลว่าเป็นญาติ เป็นแม่ เป็นพ่อ เป็นของเราจริงหรือเปล่า

จริงในสมมุติ ในปัจจุบันนี้ ต่างคนต่างมีชีวิตอยู่ คูลี ในครอบครัว สามภรรยา รักกันมาก ห่วงอาลัยกันมาก ถึงเวลาตายแล้วหวังใหม่ละ ห่วงใหม่ มันขาดไปแล้วมันห่วงใหม่ ถ้ามันขาดไปแล้วมันก็เจ็บ เพราะมันอยู่คนละภพ ถึงจะห่วงอาลัยอาวรณ์ขนาดไหน จะเห็นกันอยู่ ขณะจิตในภพปัจจุบันนี้จะไม่มองเห็นภพที่ละเอียดกว่า ภพที่ละเอียดกว่า จะเห็นเลยว่าเขาทำอะไรของเขาอยู่ นั่นเพราะความไม่รู้ของเขา แต่เรารู้เราเห็นของเรา มันเป็นความจริงอย่างนั้น

ถ้าความจริงอย่างนี้ เราเข้าใจได้สภาวะตามความเป็นจริง จิตใจ ความวิตกกังวล มันก็ต้องเบาบางลง จริงไหม ถ้าจิตใจวิตกกังวลเราไม่เบาบางลง เพราะเราเลือกแล้ว ชีวิตอย่างนั้นเราก็ดำรงมาแล้ว เราไม่เคยเป็นหรือ ก่อนบวชมานี้ ๒๐ ปี อย่างน้อยก็ ๒๐ ปีขึ้นไป เราดำรงชีวิตมาแล้วทุกๆ คน แล้วชีวิตเราผ่านมาขนาดนี้ เราไม่เคยสัมผัสชีวิตอย่างนั้นหรือ แล้วยังสงสัยอยู่อีกหรือ ก็เราเลือกแล้ว เราไม่สงสัย เราทิ้งแล้ว เราทิ้งสิ่งนั้นมาแล้วสิ่งที่ปัจจุบันนี้ ที่เราจะประ โยชน์กับเราละ นี้ไง สมบัติของพระ

ชีวิตสมณะ ความละเอียดอ่อน ความสุขเห็นใหม่ โลกเขามองนะ โลกเขามองกันว่าเขามีความสุขกัน โดยที่ว่าเขาเสพปัจจัยเครื่องอาศัย เสพสุขของเขา เขาว่าเขามีความสุข เขามีความสุขเขาต้องแสวงหามา

อย่างเช่น พลังงานนี้ คูลี โลกนี้เป็นห่วงมากกว่าพลังงานมันจะขาดแคลน เพราะคนเกิดมามาก ต้องใช้กันมากมหาศาล เขาต้องหามาตอบสนองให้ได้ นี่เขาหาอย่างนั้น เพราะเป็นความสุข แล้วของเราเห็นใหม่ เราไม่ทันใช้พลังงานกับเขาเลย เราอยู่โดยธรรมชาติ เราอยู่ด้วยเทียนของเรา เราอยู่ด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ กลางวันเราก็ดูหนังสือได้ กลางคืนเราดูไม่ได้ เราก็เดินจงกรมภาวนาของเรา เราอยู่กับความจริง มีเท่าไรเป็นเท่านั้น

นี่โลกเขามองมานี้ พวกนี้อยู่ได้อย่างไร ย้อนยุคหรือ นี่มันสมัยหิน สมัยหินในเมื่อโลกยังไม่เจริญเขาก็ต้องอยู่ประสาของเขา แต่สมัยนี้โลกมันเจริญ สมัยหินที่ไหนใครๆ ก็รู้ ทุกคนก็มีสมองเหมือนกันนั่นนะ ทุกคนก็เห็นเหมือนกันทั้งนั่นนะ แต่เราเคารพธรรม ใจ เราเคารพองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมและวินัยเห็นใหม่

ในเมื่อเราชีวิตสมณะ เราเสียดละมาแล้ว เราเสียดละชีวิตอันสะดวกสบายมา เราเสียดละที่นอนอันสูงใหญ่มา เราเสียดละที่อันอุดมสมบูรณ์มา แล้วเราจะมาอยู่รูกขมูลเสนาสน์นั้น อยู่โคนไม้ อยู่ในเรือนว่าง อยู่ในสิ่งที่ เป็นสังขธรรม แล้วหัวใจมันต่อต้าน หัวใจมันเคยสุขมา มันบอกอย่างนั้นเป็นความสุข อย่างนั้นเป็นความสุข เป็นความสุขแต่เราต้องดูแลรักษามันขนาดไหน แล้วโลกนี้ คุณติ ไฟฟ้าดับไปนี้ มูลค่าของความเสียหายก็หมื่นล้าน คิดออกมาเป็นเศรษฐกิจ คิดออกมาเป็นตัวเลข

แต่ของเราเนี่ย ความเป็นอยู่ของเราละ ความเป็นอยู่ของเรามันมีความเสียหาย ชีวิตที่มันผ่านไปนี้ ถ้าเราบวชมาเพื่อเป็นประเพณีเห็นใหม่ ๓ เดือนข้างหน้าเราจะสึกออกไป เราสึกออกไปนี้ เราดำรงชีวิตอย่างนี้เพื่อประโยชน์กับเราไป

แต่ผู้ที่มีเป้าหมายในชีวิต เราจะมี ความมั่นคงของเรา เราจะอยู่เพื่อสิ้นสุดแห่งทุกซ์ เพื่อดำรงชีวิต เพื่อสิ่งต้นขั้วนั้น เพื่อปฏิสนธิจิตนี้ เราจะแก้ไขมัน เราจะตัดแปลงมัน เราจะเปลี่ยนแปลงมัน การเปลี่ยนแปลงเห็นใหม่ พอการจะเปลี่ยนแปลงมัน...

ภิกษุบวชใหม่ ในเมื่อภิกษุบวชใหม่นะ ปัจจัยเครื่องอาศัยมันก็วิตกกังวล ๑-๕ พรรษา บริหาร ๘ นี้ เปลี่ยนไปเปลี่ยนมา ดัดแปลงอยู่ เพราะอะไร เพราะเตรียมออกศึก จะออกธุดงค์ จะตัดจะเย็บจะออกธุดงค์นะ พอ ๕ พรรษา ๑๐ พรรษาไปแล้ว เรื่องบริหารนี้เบาแล้ว จิตมันจะหดเข้ามาสั้นแล้ว เพราะมันอ้อมแล้ว พอมันอ้อมแล้วย้อนกลับมาถึงใจแล้วใจยังมีหลักมีเกณฑ์อยู่ใหม่ ยังมีไฟอยู่หรือเปล่า ถ้ามันมีไฟอยู่เห็นใหม่ ถ้าเข้าทางจกรม มันจะนั่งสมาธิภาวนา มันจะใคร่ครวญมัน ใคร่ครวญหัวใจนี้ ใคร่ครวญสิ่งที่ว่า...

ชีวะ! ชีวิตนี้มาจากไหน โลกเขาก็เวียนตายเวียนเกิดกันอย่างนั้น เราไปบวชเป็นพระมา พระก็ตายเหมือนกัน ครูบาอาจารย์เราก็เผาไปอยู่เรื่อยๆ นี้ โลกเขาก็ตาย บวชเป็นพระ พระก็ตาย แล้วเวลาโลกเขาตายเขาได้อะไรเป็นสมบัติของเรา เราบวชเป็นพระนี้ เราก็ต้องตาย

เราเกิดมาแล้ว เราเกิดมาเป็นมนุษย์เห็นใหม่ แล้วได้บวชเป็นพระ เกิดในพุทธศาสนาด้วย นี้บวชเป็นพระมา อุปัชฌาย์ยกเข้าหมู่มาเนี่ย เราเนี่ยเป็นพระ เป็นสากยบุตรพุทธชิโนรส เป็นทายาทขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วเวลาเป็นทายาทขึ้นมาเนี่ย

เวลาฝากธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา นี้ฝากธรรมวินัยไว้ เราเป็นศากยบุตรพุทธชินอรส แล้วเราเข้าใจธรรมมากน้อยแค่ไหน

ถ้าเราจะเข้าใจธรรมมากน้อยแค่ไหน เห็นไหม โลกนี้เขาเดือดร้อนนัก โลกนี้เดือดร้อนเป็นไฟ เขาต้องการความสงบระงับ เวลาเขาเข้ามาหาวัด มาหาพระหาเจ้านี้ เขาก็อยากจะศึกษาวิธีการ ศึกษาเห็นไหม เวลาไฟไหม้ เขาต้องมีรถดับเพลิง เขาต้องมีอะไรเพื่อดับไฟของเขา นี่เหมือนกัน เวลาไฟกิเลสมันจุดติดหัวใจแล้วนี้ มาวัดมาวานี้ เขาต้องหากความสงบ เอาน้ำอมตะธรรมเพื่อจะดับไฟอันนั้น ถ้าดับไฟอันนั้น ศากยบุตรพุทธชินอรสนี้ เอาอะไรมาดับอะ ถ้าเราดับของเราไม่ได้

แต่ถ้าเราดับไฟของเราได้ใช่ไหม คูสิ เวลาไฟติดขึ้นมา เราเอาน้ำสาดเข้าไปโดยสัญชาตญาณ ไฟไหม้ที่ไหนแล้ว ถ้าไม่มีรถดับเพลิง เขาก็จะมีภาชนะคนละใบ ๒ ใบนี้ เทียวหัวน้ำหาบน้ำเข้าไปสาดไฟนั้นให้ไฟดับ โดยสัญชาตญาณเขารู้เลย นี่เหมือนกัน เวลาไฟกิเลสมันคุกรุ่นในหัวใจนี้ มันเผาไหม้เรานี่ แล้วเราดับอย่างไร เราเอาอะไรไปดับมัน

ถ้าเราดับไฟเราได้ใช่ไหม เราทำของเราได้ ไฟมันติดขึ้นมา แล้วเราสาดจนไฟนั้นดับไป เราจะเอากิริยานี้ไปสอนเขา เพราะไฟเขาติดมา มันเผาหัวใจเข้ามานี้ เขาเดือดร้อนนัก น้ำตาไหล น้ำตาข้อย มันทุกข์นัก แล้วทุกข์นี้แก้ไม่ได้ ที่นี้ไฟมันดับไปแล้ว หมดเชื้อมันก็ดับนะ แต่ไฟกิเลส ไฟตัณหาทะยานอยากมันเผาอยู่นี้ มันไม่มีวันดับ เผาอยู่อย่างนั้นเผาแล้วเผาเล่า เผาแล้วเผาล่านี้ แล้วเขามาวัดมาวา เขาต้องการอมตะธรรม เขาต้องการความสงบระงับอันนี้เพื่อประโยชน์กับเขา

ฉะนั้น เราเป็นพระนี่ เราบวชมานี้ เราต้องฝึกหัดของเรา เราต้องฝึกหัดขึ้นมาให้มันเป็นความจริงของเราขึ้นมา เป็นความจริงขึ้นมา ประโยชน์ ๒ อย่าง

๑. คือมันระงับทุกข์ของเราได้ อย่างหนึ่งคือมันรู้จริงของเราเข้ามา
๒. เราเป็นที่พึ่งอาศัยของเขาได้

เราบอกเขาได้ เราแนะเขาได้ เพราะเขามีความทุกข์มา เราจะเอาอะไรไปบอกเขา เห็นไหม วัดไม่ร้าง ไม่อย่างนั้นวัดมันร้างนะ ดูเราสร้างด้วยอำนาจวาสนา ศาสนวัตถุ เพื่อ

สังคม เพื่อสิ่งที่พึงอาศัย แล้วเราก็ได้อาศัยสิ่งนั้นด้วย นี่ก็เหมือนกัน สิ่งที่เราประพฤติปฏิบัติขึ้นมาเนี่ย ข้อวัตรปฏิบัติเนาะ วัดไม่ร้าง พระมีข้อวัตร พระมีศีลธรรมในหัวใจ มันเป็นที่พึ่งอาศัยได้ ตัวเองเป็นความอบอุ่นของตัวเองก่อน มันไม่ร้าง

ที่ร้าง คุณ คุณบ้านร้างเรือนร้างสิ มันจะพังทลายไป ไม่มีใครดูแลรักษามัน แต่ถ้าบ้านมีคนอยู่นะ มันจะใหม่อยู่ตลอด เขาจะดูแลรักษาทำความสะอาด มันจะใหม่อยู่ตลอด มันจะมันคง จิตใจก็เหมือนกัน ถ้ามันมีศีลธรรมใจหัวใจของมันเห็นใหม่ มันรักษาดูแลตัวของมัน มันไม่ใช่บ้านร้าง มันไม่ใช่อับเฉา แต่ถ้ามันไม่มีผู้ดูแล เราหาคนดูแลไม่เจอ เราหาจิตใจของเราไม่ได้ เราไม่พยายามหาชีวะ หาสิ่งจะ หาความจริง หาภาสวะ หาฐิติ จิต หาเจ้าของ อยู่กับเรานี้ หาเจ้าของ หาความเป็นจริงให้มันรักษาบ้านมัน

ถ้ารักษาบ้านมันเห็นใหม่ เรารักษาสภาพบ้านของเรา ไม่ให้ใครเข้ามาฉกชิง วิวรรตสิ่งที่เป็นสมบัติของเรา แล้วเราก็เตือนคนอื่นด้วย บ้านคนนั้นก็ให้ดูแลรักษาให้ดี เพื่อประโยชน์กับเขา มันเป็นประโยชน์เห็นใหม่ นี่เราต้องฝึกตัวเรานะ เราฝึกตัวเรา สิ่งใดกระทบกระเทือนกัน ลึนกับพินมันมีทั้งนั้น แม้แต่กิริยาของเราเอง ความคิดของเราเอง เรายังไม่พอใจความคิดของเราเลย

ฉะนั้นการอยู่ด้วยกัน เราต้องเสียสละ เราต้องคิดถึงอกเขาอกเรา กว่าเราจะเสียสละนะ คุณ ศากยบุตรพุทธชิโนรส เราเสียสละครบคร้วมา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาจะออกจากราชวัง สามเณรราหุลเกิดแล้ว ละด้าละดั่งนะ นั่นก็นางพิมพา นั่นก็สามเณรราหุล นั่นก็พระเจ้าสุทโธทนะ พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ทั้งนั้นเลย... ละด้าละดั่ง... ละด้าละดั่ง... จะออกมาจากราชวัง

แล้วเราเป็นใคร เราก็มีพ่อแม่ เราก็มีญาติพี่น้องเหมือนกัน เราก็เสียสละมาด้วยกัน นี่เราเสียสละออกมาแล้วนี่ เรามาเป็นศากยบุตรพุทธชิโนรสนี้ เรามาเป็นหมู่คณะกันนี้ เราต้องเห็นใจกัน นี่เราเป็นลูกกำพร้า ไม่มีพ่อ ไม่มีแม่ ไม่มีใครดูแล ก็หมู่คณะนี้แหละจะดูแลกัน หมู่คณะจะดูแลรักษากัน เรามีอะไรเราจะเจือจานกัน เรามีอะไรเราจะแบ่งปันกัน เรามีอะไรเราจะเกื้อกูลกัน ใครผิดก็เตือนบอกสิ่งนี้ไม่ควรกระทำ สิ่งนี้เป็นความผิดนะ ทำแล้วมันกระเทือนกับหมู่คณะนะ

คูลี เวลาเราไปบิณฑบาต ไปเหยียบเอาชวากเอาหนามกลับมา เราเดินมานี้มันยังเจ็บเท้า แล้วมันกระเทือนไปทั้งร่างกาย คนไปทำปัญหาขึ้นมา มันกระเทือนกับหมูกณะ มันกระเทือนกับวัดกับวา กระเทือนกับพระเราทั้งหมด เราก็บอกกัน เราก็เตือนกัน สิ่งใดที่ไม่สมควรเราก็พยายามปล่อยพยายามวาง ทั้งๆ ที่กิเลสมันอยากทำ กิเลสมันต้องการสะดวกสบายของมัน มันอยากทำ เราก็ต้องคิดว่าไม่ใช่เพื่อเรา เพื่อหมูกณะ เพื่อธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพื่อศักดิ์ศรี เพื่อเกียรติคุณของศาสนา

ถ้าเราไม่มีเหตุผลที่จะยับยั้งมัน เราก็เอาภาพใหญ่ ถ้าภาพใหญ่ทั้งหมด สังคมทั้งหมดมาเหยียบย่ำมัน กดมันไว้ แต่ถ้ามันถึงที่สุดแล้ว เราทั้งนั้นละ เพชรนิลจินดาเขาประดับไว้กับพระพุทธรูป สวยงามมาก เพชรนิลจินดาเนะ ผู้ที่มีความศรัทธา เจดีย์ต่างๆ เขาจะประดับด้วยเพชรนิลจินดาทั้งนั้นเลย

เราก็เหมือนกัน ในเมื่อศักยภาพของเรา เราเบรกดัวเราไม่ได้ เราเอาภาพใหญ่ เอาต่างๆ นีมาเพื่อกดถ่วงให้มีน้ำหนัก ให้ความคิดของเราที่มันจะออกไปเบียดเบียน ความคิดที่มันไม่เหมือนชาวบ้านนี้ ให้กดมันไว้ ให้มันดักไว้ แต่เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ถ้าเราทำตัวเราได้ เราปฏิบัติเราได้ ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต ความรู้สังฆธรรม อันนี้เหมือนเพชรนิลจินดา มันประดับศาสนานะ ครูบาอาจารย์เรา เช่น หลวงปู่มั่น หลวงปู่เสาร์ ครูบาอาจารย์ของเราเนี่ย เหมือนเพชรน้ำเอก มันประดับศาสนา ประดับว่าพุทธศาสนามีครูบาอาจารย์ที่รู้จริง มีสังฆธรรมในหัวใจ

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราปฏิบัติของเรา เริ่มต้นจากล้มลุกคลุกคลาน เราก็อาศัยหมูกณะ อาศัยธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่พอเรามีหลักมีเกณฑ์ขึ้นมา เรามีจุดยืนขึ้นมา สังฆธรรมนั้นกับหัวใจเรามันเป็นอันเดียวกัน เรารู้ได้หมด เรามีความจริงได้หมด เราแก้ไขของเราได้หมด ถ้าแก้ไขได้หมด เราพึ่งตัวเองได้ด้วย แล้วเราจะเป็นที่พึ่งของหมูกณะได้ด้วย

พ่อแม่เขาดูแลกัน เราดูแลด้วยพ่อแม่ครูอาจารย์ พ่อแม่ครูอาจารย์ของเราจะดูแลพวกเรา จะดูแลด้วยคุณธรรมของท่าน ท่านดูแล เห็นไหม “กลิ่นของศีลหอมทวนลม” การกระทำท่านรับรู้หมดละ ครูบาอาจารย์หุดาท่านกว้างไกล การกระทำของเราท่านรับรู้

หมดนะ เพียงแต่จะพูดหรือไม่พูด คุณติ สังคมโลกเขามีการข่าวของเขา เขามีการสืบต่อของเขา เขาจะครอบคลุมโลก ข้อมูลข่าวสาร ใครมีข้อมูลข่าวสารจะครองโลก

ครูบาอาจารย์เราก็เหมือนกัน ท่านก็มีสายหูสายตาของท่านเหมือนกัน เราก็ทำคุณงามความดีของเรา เราทำหลักเกณฑ์ของเราเนี่ย ไม่เสียหลาย ไม่สูญหายไปไหนหรอก เพราะทำก็เป็นผลงานของเราแล้ว เพราะเราทำศีลเราบริสุทธิ์ เราทำคุณงามความดีของเรา เพื่อเราเห็นไหม คนที่ได้คนแรกคือหัวใจของเรา หัวใจของเรามันมีจุดยืนของมัน ครูบาอาจารย์ท่านได้กิติศัพท์ ได้กิตติคุณเห็นไหม คนโน้นไปฟ้อง คนโน้นไปเล่า คนนี้ไปต่างๆ ท่านก็ภูมิใจนะ อ้อ! ลูกศิษย์ของท่าน ท่านได้ฝึกมาเป็นคนดี เป็นบุคคลากรในศาสนา เป็นศาสนทายาทสืบต่อศาสนาไป ครูบาอาจารย์ท่านได้ฝึกได้ฝนมา ท่านก็จะพอใจ ท่านก็ภูมิใจ เราทำเราได้ของเราแล้ว แล้วครูบาอาจารย์ของเรา ท่านดูเราอยู่

“ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” ทำดีเทวดายกย่องนะ เทวดาสรรเสริญ ทุกคนสรรเสริญหมด เวลาทำชั่วไม่มีใครสนใจหรอก เราถึงทำเพื่อเรา สุดท้ายมันสนองตอบมาในพุทธศาสนา ในพุทธศาสนาเห็นไหม ศาสนาพุทธ ศาสนาแห่งความจริง พุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน เราก็รู้ตัวของเราอยู่เนี่ย เราสู้ของเราไปทุกๆ อย่าง เราว่าเราเข้าใจหมดละ เราเข้าใจโดยสัญญา เดียวก็ลืม เดียวก็ได้ เดียวก็จำ

เวลาสั่งจะมันเกิดในหัวใจนะ เวลาสมาธิเกิดขึ้นมานี้ โอปะนะโยโก เรียกเรื่องสัตว์ทั้งหลายมาดูกรรม ใจมันเป็นกรรมขึ้นมา แล้วมันเกิดปัญญาขึ้นมา อย่างนั้นไม่มีวันลืมนะ ไม่มีวันลืม มันฝังใจ พุคเมื่อไรเมื่อนั้น เวลาพูดแล้วมันสะท้อนหัวใจตลอดเวลา มันไม่เคยลืม แต่ความจำนี่มันลืม เดียวก็จำได้ เดียวก็ลืมไป ลืมแล้วก็ทบทวน

ไอ้ศึกษามานี้ ศึกษาเป็นแนวทาง ไม่ใช่ไม่ให้ศึกษา ศึกษาเป็นแนวทาง แต่การศึกษานั้นเป็นมรรคผลไม่ได้ มรรคผลมันจะเกิดขึ้นจากการกระทำ มรรคผลมันจะเกิดขึ้นจากความจริง แล้วความจริงมันเกิดขึ้นมาแล้วนี้ ไม่มีต้องทบทวน ไม่มีวันลืม ไม่มีเปลี่ยนแปลง มันจะมันคงของมันไป พอมันคงขึ้นมาแล้วนี้ เห็นไหม ผลของวิญญูะ

ผลของวิญญูะ เพราะจิตมันบอด เพราะจิตมันมีวิชาครอบงำอยู่ มันถึงเวียนตาย เวียนเกิดในผลของวิญญูะ ทำคุณงามความดีจะเกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม ทำ

ชั่วไปตกนรกอเวจี มนุษย์สมบัติมันก็เกิดเป็นมนุษย์ เวียนตายเวียนเกิดโดยการครอบงำของอวิชชา นี่ไง สิ่งต่างๆ มันครอบงำโดยที่เราไม่รู้ทันมัน

แต่เวลาเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมาเนี่ย นี่เวลามันรู้แจ้งในหัวใจขึ้นมาแล้วเนี่ย นี่ไง อริยสัจ สัจจะความจริง มันจะไปทบทวนที่ไหนล่ะ มันไม่ใช่สัญญา มันไม่ใช่ความจำ มันไม่ใช่การศึกษา มันเป็นการประพฤติปฏิบัติ มันเป็นการเกิดขึ้นมาจากใจ สติ สมาธิ ปัญญา มันเกิดขึ้นมาเนี่ย เราทำของเราขึ้นมา มันจะเกิดขึ้นมากับเราให้มีความรื่นเริง มีความอหาญ มีความมั่นคง

การต่อสู้กับสติ กับตัวจิตนี้ สติปัญญา มีสติพร้อมกับความรู้ลึกอันนั้นนะ เดี่ยวมันจะจับขึ้นมาเห็นใหม่ จับมาเป็นรูปธรรมเลย จับขึ้นมาเป็นวัตถุเลย แล้วเห็นชัดเจนเลย แล้วมีการแก้ไขตัดแปลง โอ้โฮ...มีความสุขมาก มีความสนุก มีความรื่นเริง เวลาปัญญา มันหมุนเข้าไปแล้วนะ โอ้โฮ.. มันรื่นเริง มันสนุก มันอหาญ มันทำงาน งานทางโลก เวลาทำธุรกิจขึ้นมาเนี่ย โอ้ วันนี้ได้ผลตอบแทน ๒ ล้าน ๓ ล้าน ๔ ล้าน ๑๐ ล้าน อู๋ นับตั้งค์ไม่ทันเลย อู๋ มีความสุขมาก

เวลาปฏิบัติ ปัญญามันหมุนเข้าไปนะ เวลามันชำระ มันปล่อยวางขึ้นมาเนอะ โอ้โฮ มันรับธรรมไม่ทันเลยอะ โอ้ มันมีความสุข มันรื่นเริง มีความสุขมาก จนคิดว่าเป็นพระอรหันต์แล้วกันล่ะ นี่มันทำของมันได้ เราต้องมีกำลังใจของเรา เราจะต้องต่อสู้กับเรา ผลงานของเราเนอะ เหมือนอะ ชูคเหมือน แร่ธาตุ เขาไปชูดกันมา ในหัวใจของเรา ในสังขารของเรา ไปชูดที่อื่นไม่ได้

จะไปหาแหล่งน้ำ ไปหาที่อื่นไม่ได้ใช้ประโยชน์ หาแหล่งน้ำต้องหาในที่ของเรา จะหาคุณธรรม มันต้องหาในหัวใจของเรา ที่อื่นไม่มี ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ของครูบาอาจารย์ก็ของครูบาอาจารย์ ถึงเวลาที่ถือแก้ว ถือภาชนะไป ขอน้ำ ขอน้ำ ขอบอกกินตลอดเลย แต่น้ำตัวเองทำไมไม่ชูดขึ้นมา ถ้าน้ำเราชูดขึ้นมาเอง ไม่ต้องขอใคร มีกินมีใช้ตลอดไป

ความเป็นจริงขึ้นมาเนี่ย ปฏิบัติให้มันเป็นจริงขึ้นมาเนอะ ชีวิตของเราๆ เลิกแล้วชีวะ ชีวิตที่มันมีชีวิตเนี่ย มันไม่มีสิทธิเลือก มันเป็นไปตามผลของวิญญูะ มันเป็นผลของวิวัฒนาการ ถ้าเป็นชีวะที่ยังไม่มีสติปัญญาที่คัดเลือกได้ มันเป็นวิวัฒนาการของมัน มัน

จะพัฒนาของมัน นั่นชีวิต แต่ชีวิต ปฏิสนธิจิต มันเป็นจิตปฏิสนธิขึ้นมาจนเป็นมนุษย์นี้ มีสติ มีปัญญาที่สามารถคัดเลือกและแยกแยะได้

ชีวิตของเรา เราเลือกแล้วนะ ชีวิตที่เลือกแล้ว แล้วชีวิตที่เลือกแล้วนี้ ทำไมไม่ตั้งใจ ไม่ตั้งใจ ไม่ถนอมดูแลรักษามัน คุณสิ ศรัทธาเนี่ย ถ้าศรัทธาเนี่ย มันอยากทำ ต้องการทำอะไร มันก็มีแรงปรารถนาที่จะทำให้ถึงเป้าหมาย เวลาหมดศรัทธาเนี่ย จะให้มันคิดมันยังไม่ยอมคิดเลย ให้มันทำอะไรมันไม่เอาเนี่ย มันยอมแข่งมอยู่กับอาม

แต่ถ้ามีศรัทธา ชีวิตที่เลือกได้ เราเลือกแล้ว มันไม่ให้นอนแข่งกับอาม เราจะต้องมีสติ มีปัญญาเพื่อประโยชน์กับเราสิ ชีวิตของเราทุกๆ สมบัติของเรามีค่าที่สุดเลย คับเดี๋ยวนี้ ตายเดี๋ยวนี้ ไปตามบุญตามกรรมนะ ชากศพนี้ ให้คนอื่นเขาดูแลรักษา คนซื้อไม่ได้ใช้ คนใช้ไม่ได้ซื้อ เขาจะซื้อโลงมาใส่ ไอ้คนซื้อมาก็ไม่ได้ใช้ ซื้อโลงมาใส่ชากศพแล้วก็ไปทำบุญกัน

พระยสะเห็นไหม เวลาฟังธรรมพระพุทธเจ้าเป็นพระอรหันต์เลยนี้ ทำไมฟังง่ายขนาดนั้น พระยสะกับหมู่คณะ ๕๔ คน เก็บศพไว้ญาติเลยเป็นประเพณี ใครทำบุญโลงศพๆ แล้วจะได้บุญ

นี่ก็เหมือนกัน คนซื้อไม่ได้ใช้ คนใช้ไม่ได้ซื้อเนี่ย เราไม่ต้องซื้อโลงศพ แล้วไม่ต้องไปพัฒนาอะไรอีกแล้ว เพราะเราพร้อมแล้ว เราเลือกแล้ว เราจะปฏิบัติแล้ว เราจะเอาใจแล้วให้ชีวิตนี้มีคุณค่า มีทรัพย์สินสมบัติกับชีวิตของเรา เอวัง